

ARSEENILLA KÄSITELLYN PUUTAVARAN KÄYTTÖRAJOITUSTEN SOVELTAMINEN

Käytöstä poistettua arseeniyhdisteillä käsiteltyä puuta saa käyttää uudelleen vain tiettyihin, rajoitettuihin kohteisiin. Rajoitukset on annettu arseenin aiheuttamien terveys- ja ympäristövaarojen ehkäisemiseksi.

Arseeniyhdisteiden ja niillä käsitellyn puun käytön rajoitukset lyhyesti:

- Arseenia sisältäviä puunsuoja-aineita (CCA-kyllästeitä) ei saa käyttää puun kyllästämiseen. Arseenikyllästeillä käsiteltyä puuta ei myöskään saa maahantuoda, myydä tai luovuttaa maksutta muuhun kuin ammattimaiseen ja teollisuuskäyttöön alla mainittujen rajoitusten mukaisesti. Rajoitukset koskevat myös arseenikyllästeillä käsitellyn puun luovuttamista uudelleen käytettäväksi.
- Puuta uudelleen käytettäväksi toimittavan tahon on merkittävä kappaleittain luovutettava puu seuraavasti: *"Vain ammattimaiseen ja teollisuuskäyttöön, sisältää arseenia." "Endast för användning i industrianläggningar och för yrkesmässigt bruk. Innehåller arsenik."*
- CCA-kyllästeillä käsiteltyä puuta saa käyttää ammattimaisesti tai teollisesti vain, mikäli käytettävän puun kestävyys on välttämätöntä ihmisen tai karjan turvallisuuden kannalta ja puun joutuminen ihokosketukseen on puun käyttöaikana epätodennäköistä. Tällaisia sallittuja käyttötarkoituksia voivat olla mm. julkisten rakennusten ja maatalousrakennusten kantavat puurakenteet, sillat ja siltarakenteet, laiturit, perustukset ja tukirakenteet.
- Edellä tarkoitetuissa käyttökohteissa käsiteltyä puuta ei saa koskaan käyttää asuinalueilla tai kotitalouksissa käytettävissä rakenteissa. Käyttö on kielletty myös maataloudessa, lukuun ottamatta eräitä poikkeuksia, kuten kantavat puurakenteet. Käyttö on myös aina kielletty tarkoituksissa, joissa käsitelty puu voi joutua kosketukseen ihmisten tai eläinten ravinnon kanssa.
- Käytössä oleva, CCA-kyllästeillä käsitelty puu voidaan jättää paikoilleen puun käyttöiän loppuun saakka. Tämän jälkeen jätepuuta ei saa jättää paikalleen, vaan se on toimitettava asianmukaiseen jätteenkäsittelyyn.
- Jätteenä arseenikyllästeellä käsitelty puu on vaarallista jätettä ja sitä saa luovuttaa vain ympäristönsuojelulain (527/2014) tai jätelain (646/2011) mukaisen hyväksynnän saaneille vastaanottajille.

Arseenia sisältävän kyllästetyn puun markkinoille uudelleen luovuttaminen ja käyttö on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1907/2006 liitteen XVII kohdan 19 mukaan kielletty muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Käytöstä poistettua arseenilla käsiteltyä puuta voi luovuttaa tämän oppaan kohdassa 1 kuvattuihin sallittuihin käyttökohteisiin.

Käytöstä poistettu puu voi joko soveltua suoraan uudelleenkäytettäväksi tai olla ominaisuuksiensa johdosta jätettä. Jätepuu voi kuitenkin muuntamistoimien, kuten lahojen osien poistamisen, jälkeen soveltua tuotteena uudelleenkäytettäväksi. Mikäli puuta ei käytetä uudelleen, se on vaarallista jätettä. Tämän oppaan kohdassa 3 kuvataan arseenipitoisen puun uudelleenkäyttöä ja jätehuoltoa.

1. Arseenia sisältävän puun sallitut ja kielletyt käyttökohteet

Arseenia sisältävän kyllästetyn puun markkinoille uudelleen luovuttaminen ja käyttö on lähtökohdaisesti kielletty. Arseenia sisältävällä CCA-kyllästeellä käsiteltyä puuta voidaan kuitenkin luovuttaa *ammattimaiseen tai teollisuuskäyttöön*, jos puun *rakenteellinen kestävyys* on välttämätöntä ihmisen tai karjan turvallisuuden kannalta ja jos ihmisten joutuminen *ihokosketukseen* käsitellyn puun kanssa on epätodennäköistä puun käyttöaikana. Sallitut käyttökohteet ovat (luettelo on tyhjennetty):

1. julkisten rakennusten, maatalous- ja toimistorakennusten sekä teollisuustilojen kantavat puurakenteet
2. sillat ja siltarakenteet
3. makean tai murtoveden kanssa kosketuksiin joutuvat puiset rakenneosat, esimerkiksi laiturit ja sillat
4. meluaidat
5. lumivyörysuojat
6. liikenneväylien aidat, liikenteen ohjaus- ja törmäysturvalaitteet
7. karja-aitauksessa käytettävät kuoritut havupuupylväät
8. perustukset ja maan tukirakenteet
9. voimansiirto-, televiestintä- ja valaisinpylväät
10. maanalaisten raiteiden ratapölkkyt

Käyttötarkoituksesta riippumatta CCA-kyllästettyä puuta ei kuitenkaan saa käyttää *asuinalueilla tai kotitalouksissa käytettävissä rakenteissa*. Asuinalueisiin luetaan myös kesämökkien pihapiirit. Käyttö on kielletty myös maataloudessa, lukuun ottamatta maatalousrakennusten kantavia puurakenteita ja karja-aitauksessa käytettäviä kuorittuja havupuupylväitä. Jos arseenilla käsiteltyä puuta käytetään maataloudessa näissä kohteissa, on näiden rajoitusten lisäksi otettava huomioon, että käsitelty puu ei saa joutua kosketuksiin ihmisten tai eläinten ravinnoksi tarkoitettujen tuotteiden tai välituotteiden kanssa. Eläimet eivät myöskään saa päästä järsimään karja-aitausten CCA-kyllästettyjä pylväitä.

1.1. Ammatti- tai teollisuuskäyttö

Ammattimainen käyttäjä on sellainen, joka ammatissaan tarvitsee CCA-kyllästettyä puuta edellä mainituissa käyttötarkoituksissa. Tällaisia ammattikäyttäjiä ovat esimerkiksi rakennusyritykset ja ammattirakentajat tai julkisyhteisöjen, kuten kuntien ja seurakuntien ammattirakentajat. Myös pylväsverkonhaltijat (yritykset) ja pylväsverkkourakoitsijat ovat asetuksessa tarkoitettuja ammattilaisia. Ammattimaisella käyttäjällä pitää olla Y-tunnus, mutta se ei yksistään ole osoitus ammattimaisesta käytön tarpeesta.

Puutavaran luovuttajan on varmistettava, että ammattimaisella käyttäjällä on puutavaran turvalliseen käyttöön liittyvä osaaminen. Yleiseen kulutukseen ja esimerkiksi hartiapankkirakentajille CCA-kyllästetyn puun luovuttaminen on kielletty. Epäselvissä tapauksissa CCA-kyllästetyn puutavaran myyjän on pyydettävä ostajaa esittämään todiste ammattimaisesta käytöstä.

1.2. Rakenteellinen kestävyys

Suomen rakentamismääräyskokoelman osan "B2 Kantavat rakenteet" mukaisesti kantaviin rakenteisiin käytettävien rakennusaineiden ja –tarvikkeiden tulee soveltua tarkoitettuun käyttökohteeseen ja niillä tulee olla riittävät lujuus- ja säilyvyysominaisuudet. Osassa B2 on määräyksiä myös kantavien rakenteiden kelpoisuuden toteamisesta. Kemiallisen suojauksen välttämättömyys kantavien puurakenteiden lahonsuojauksessa määritellään [Suomen rakentamismääräyskokoelmassa](#).

Sen ohjeen "B10 Puurakenteet" mukaan vähintään pohjoismaisen puunsuojausluokan A mukaisesti (eli esimerkiksi CCA tyyppi C – kyllästeellä) suojattuja puutuotteita käytetään, kun kantava pysyväksi tarkoitettu rakenne kuuluu rakenneohjeessa määriteltyyn kosteusluokkaan 4 (maa- ja vesikosketus, vastaa EN-standardin 335 UC4 -luokkaa), ellei rakenne ole jatkuvasti alimman vesirajan alapuolella. Muissa rakenteellista kestävyyttä vaativissa käyttötarkoituksissa kyllästetyn puun lujuus ja tarvittava kyllästepitoisuus jäävät rakennesuunnittelijan tai käyttäjän päätettäväksi.

1.3. Toistuva ihokosketus

CCA-kyllästetyn puun käyttö on toistuvan ihokosketuksen mahdollisuuden takia yleensä kielletty esimerkiksi siltojen kaiteissa. Ammattirakentaja saa kuitenkin käyttää CCA-kyllästettyä puuta esimerkiksi sellaisissa laitureiden sekä siltojen rakenteissa, joissa puun rakenteellinen kestävyys on ihmisen turvallisuuden kannalta välttämätöntä, ja joihin ihokosketus ei ole mahdollinen. Toistuva ihokosketus voimansiirto-, televiestintä- ja valaisinylväisiin ei myöskään ole todennäköistä, joten CCA-kyllästetyn puun käytön tällaisten pylväiden tukipuissa on siten myös sallittua.

Kyllästetyn puun pintakäsittelyllä, kuten maalauksella, ei voi tehdä käyttökohdetta sallituksi. Pintakäsittelyllä voidaan kuitenkin vähentää arseenin huuhtoutumista ympäristöön jo paikallaan olevista rakenteista.

1.4. Asuinalue

Asuinalueella ymmärretään tässä asuinrakennus ja sen välitön pihapiiri. Myös loma-asunto ja sen piha katsotaan kuuluvan asuinalueen käsitteeseen. Arseenia sisältävää puuta ei saa näin ollen käyttää myöskään pihapiiriin kuuluvissa perustuksissa eikä pengerrysten tukirakenteissa. Muut mahdolliset käyttökohteet asuinalueilla (kuten terassit) ovat poissuljettuja myös siksi, että niitä ei ole asetuksessa muutoinkaan mainittu sallittuina käyttökohteina. Sama koskee terassien perustuksia. CCA-kyllästettyä puuta ei ole sallittua käyttää kotitalouksien ja loma-asuntojen yhteyteen rakennettavien laitureiden kantavissa rakenteissa.

2. CCA-kyllästetyn puun merkinnät

Markkinoille uudelleen käytettäväksi luovutettava CCA-kyllästetty puu on REACH-asetuksen liitteen XVII kohdan 19 (4) c mukaan merkittävä seuraavasti:

- Markkinoille luovutettava arseeniyhdisteellä tai sitä sisältävällä valmisteella käsitelty puu on kappaleittain merkittävä seuraavasti: *"Vain ammattimaiseen ja teollisuuskäyttöön, sisältää arseenia."* *"Endast för användning i industrianläggningar och för yrkesmässigt bruk. Innehåller arsenik."*
- Nippuina markkinoille luovutettava puu on merkittävä: *"Puuta käsiteltäessä käytettävä käsineitä. Hengityksensuojainta ja silmiensuojainta käytettävä puuta sahattaessa tai työstettäessä. Syntynyt puujäte on käsiteltävä ongelmajätteenä hyväksynnän saaneessa laitoksessa."* *"Använd skyddshandskar vid hantering av detta trä. Använd dammfiltermask och skyddsglasögon vid sågning eller annan bearbetning av detta trä. Avfall från detta trä skall behandlas som problemavfall av ett godkänt företag."*

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) ja ympäristöministeriö suosittelevat, että markkinoille luovuttaja huolehtii siitä, että markkinoille uudelleen luovutettavan CCA-kyllästetyn puutavaran vastaanottajalle toimitetaan asetuksessa säädettyjen vähimmäismerkintöjen lisäksi käyttöohjeet, jotka sisältävät mm. seuraavat tiedot:

1. REACH-asetuksessa hyväksytyt arseenikyllästetyn puutavaran käyttötarkoitukset (esim. *"Saa käyttää vain kohteisiin, joissa puun rakenteellinen kestävyys on välttämätöntä ihmisen tai karjan turvallisuuden kannalta ja jos ihmisten joutuminen ihokosketukseen käsitellyn puun kanssa on epätodennäköistä."*),

2. tiedot kyllästetyn puutavaran käytön rajoituksista ja ohje siitä, että pituuskatkaisua lukuun ottamatta puuta ei tulisi työstää muulla tavoin,
3. terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä koskevat ohjeet puutavaran varastoinnin, työstön ja käytön aikana ja
4. ohjeet puutavarasta syntyvän jätteen asianmukaista keräystä ja käsittelyä varten, mukaan lukien velvollisuus toimittaa puutavara asianmukaiseen jätteenkäsittelyyn, kun se on käyttökohteessaan tullut elinikänsä päähän.
5. Lisäksi mainitaan seuraavat varoitukset: "Kyllästyksessä käytetty puunsuojakemikaali sisältää arseeni- ja kromiyhdisteitä, jotka ovat terveydelle ja ympäristölle vaarallisia aineita."

Jos CCA-kyllästettyä puuta luovutetaan markkinoille valmiina puutavaratuotteina (rakennuselementit kuten laiturielementtien sisäosat), rakennelmat tulisi merkitä asetuksen vaatimilla kappale- ja nippukohtaisilla merkinnöillä ja myös niiden mukana tulisi toimittaa em. tiedoilla varustetut käyttöohjeet. Kaikki valmiisiin puutavaratuotteisiin tehtävät merkinnät (kappale- ja nippukohtaiset merkinnät) voidaan tehdä yhdelle lipukkeelle.

Kyllästetyn puun käyttöohje tulisi välittää puun käyttäjille saakka.

3. Arseenipitoisen puun uudelleenkäyttö ja käytöstä poistetun puun jätehuolto

3.1. Sellaisenaan uudelleenkäytettävä puu

EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella käytössä ollut kyllästettyä puuta ei pidetä jätteenä, jos se sellaisenaan ilman edeltäviä muuntamistoimia soveltuu uudelleen käytettäväksi, ja se jokseenkin välittömästi varmasti käytetään uudelleen noudattaen kyllästetyn puun käytölle asetettuja, edellä 1 kohdassa tarkoitettuja rajoituksia ja muita vaatimuksia.

3.2. Uudelleenkäytön valmistelun jälkeen uudelleenkäytettävä puu

Jos käytöstä poistettua puuta ei voida suoraan ilman muuntamistoimia käyttää uudelleen, se luokitellaan 3.3 kohdan mukaisesti jätteeksi. Käytöstä poistetun puun uudelleenkäyttöön soveltuminen voi edellyttää, että se on valmisteltava uudelleenkäyttöä varten esimerkiksi siten, että lahot osat ja sähköpylväiden eristeet tai kiinnikkeet poistetaan, jotta puu voidaan käyttää jokseenkin välittömästi uudelleen ohjeen kohdan 1 mukaisesti. Uudelleenkäytön valmistelu on osa jätehuoltoa, joten toiminnan harjoittaminen ammattimaisesti tai laitospäisesti on ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa edellyttävää toimintaa. Omassa toiminnassa syntyvien puiden välivarastointia uudelleenkäytön valmistelua varten ei pidetä jätteen varastointina eikä tähän omaan varastoon tapahtuvaa kuljetusta jätteen kuljetuksena.

Viranomaisten näkemyksen mukaan tämä tarkoittaa käytännössä, että alkuperäisestä käytöstään poistettua puutavaraa (esimerkiksi sähköpylväät) voidaan luovuttaa uudelleen käytettäväksi tuotteena tämän ohjeen kohdan 1 mukaisesti käyttötarkoituksiin vain, jos puuta luovuttava taho (esimerkiksi sähkö- tai teleyhtiö) on poistanut siitä käyttökeltottomat osat. Jos esimerkiksi käytöstä poistettuja, osittain lahoja tai muuten käyttökeltottomia osia sisältäviä pylväitä luovutetaan vastaanottajalle sellaisenaan, säännellään niitä ja niiden vastaanottoa ja muuntamista jätteinä, katso kohta 3.3.

Toimijoiden on kaikissa tapauksissa huolehdittava siitä, että katkaisujäte päättyy asianmukaiseen vaarallisen jätteen käsittelyyn. Puuta ei tulisi työstää muulla tavoin, kuin katkaisemalla se pituussuunnassa.

3.3. Jätepuu

CCA-kyllästetyn puun luokitus jätteeksi määräytyy jätelain (646/2011) 5 §:n 1 momentin mukaisen jätteen määritelmän perusteella. Arsenia sisältävällä kyllästysaineella käsitelty puu on jätteenä luokiteltu jätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (179/2012, jäljempänä jäteasetus) mukaisesti vaaralliseksi jätteeksi. Sen uudelleen käytössä ja muussa jätehuollossa on toimittava erityisen huolellisesti ympäristö- ja terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Arseenipitoisen puujätteen jätehuollossa on edellä esitetyn lisäksi noudatettava seuraavaa:

1. Puujätteen laitos- tai ammattimaiseen käsittelytoimintaan on oltava ympäristölupa (YSL 527/2014 27 §). Lupa tarvitaan myös jätteen ammattimaiseen tai laitospäivästä välivarastointiin, lukuun ottamatta väliaikaista varastointia jätteen syntypaikalla ennen poiskuljetusta.
2. Puujätteen tuottajan (kotitaloutta lukuun ottamatta), kerääjän, ammattimaisen kuljetuksen suorittajan, välittäjän, sekä jätteen laitos- tai ammattimaisen käsittelijän tai muun ympäristöluvan haltijan, on pidettävä kirjaa toiminnan luonteen mukaan syntyneen, kerätyn, kuljetetun, välitetyn tai käsitellyn puujätteen laadusta, määrästä, alkuperästä ja toimituspaikasta sekä jätteen kuljetuksesta ja käsittelystä. (Jätelaki 118-119 §)
3. Puujätteen siirtoa ja luovutusta varten on laadittava jätelain 121 §:ssä tarkoitettu siirtoasiakirja. Jäte pakataan ja merkitään jäteasetuksen 7-9 §:n edellyttämällä tavalla.
4. Puujätettä saa luovuttaa vain jätelain 29 §:n 1 momentin 1-2 kohdissa tarkoitettulle vastaanottajalle. Käytännössä tämä tarkoittaa, että arseenipitoista puujätettä saa luovuttaa vain ympäristöluvan saaneelle tai ilmoituksen perusteella hyväksytylle vastaanottajalle. Hyväksyttäviä vastaanottopaikkoja voivat olla esimerkiksi kyseisen jätteen polttoon erikoistunut vaarallisen jätteen polttolaitos, esikäsittelylaitos tai paikka, jossa jätettä varastoidaan ennen sen toimittamista lopulliseen hyödyntämisen- tai käsittelypaikkaan. Vastaanottopaikkoja voi hakea esimerkiksi osoitteesta www.kierratys.info
5. Vaaralliseksi jätteeksi luokiteltavan puujätteen vientiin toiseen maahan hyödynnettäväksi tai käsiteltäväksi on haettava luvat Suomen ympäristökeskukselta sekä kauttakuljetus- ja vastaanottomaiden viranomaisilta (ns. jätteesiirtoasetus (EY) N:o 1013/2006). Vaarallisten jätteiden vienti OECD:n ulkopuolisiin maihin, kuten Venäjälle, on kokonaan kielletty.

Jätteen kaatopaikkakelpoisuuden arvioinnista ja perusteista annettujen vaatimusten mukaan CCA-kyllästeillä käsitellyn puun sijoittaminen kaatopaikalle on ollut 1.9.2006 lukien käytännössä kokonaan kielletty (valtioneuvoston asetus kaatopaikoista 331/2013).

4. Valvonta

CCA-kyllästetyn puun käyttöä valvoo ensisijaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Jätelain valvontaviranomaiset (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset) valvovat käytöstä poistetun CCA-kyllästetyn puujätteen asianmukaista käsittelyä sekä merkintä- ja siirtoasiakirjavaatimuksia. Tukes valvoo CCA-kyllästetyn puun myyntiä tuotteena (ei jätteenä).

Tässä dokumentissa on esitelty Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) ja ympäristöministeriön yhteinen näkemys REACH-asetuksen (EY) N:o 552/2009 liitteen XVII soveltamisesta yhdessä eräiden muiden säännösten kanssa. Kannanotot eivät ole oikeudellisesti sitovia. Tulkinnoista päättää viime kädessä tuomioistuin.

Lainsäädäntö ja oikeuskäytäntöä:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus ([EY N:o 1907/2006](#)) (ns. REACH-asetus)
- Jätelaki [646/2011](#)
- Ympäristönsuojelulaki [527/2014](#)
- Valtioneuvoston asetus jätteistä [179/2012](#)
- Valtioneuvoston asetus kaatopaikoista [331/2013](#)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus ([EY N:o 1013/2006](#)) jätteiden siirrosta
- Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisu ([asia C-358/11](#)) CCA-liuoksella kyllästettyjen puhelinpylväiden käytöstä pitkospuiden alus- ja telapuina
- KHO:n ratkaisu CCA-liuoksella kyllästettyjen puhelinpylväiden käytöstä pitkospuiden alus- ja telapuina [KHO:2013:102](#)
- KHO:n päätös laiturin toimenpideluvasta [KHO:2015:54](#)